

VILKMERGĖS KULTŪROS LOPŠYS

Tapytojas, primenantis aukso grynuolį

(mintys apie dailininko Anatolijaus Stiško paveikslus)

Vienas paskutiniųjų A. Stiško kūrinių – „Vox Domini“ (Dievo balsas).

Dailininkas prie paveikslo „Dedikacija“.

Akad. Romualdas GRIGAS

Lietuvos mokslo premijos laureatas

Tie, kurie domisi menu, ypač dailės pasauliu, žino mūsų šalyje gyvenantį ir kuriantį tapytoją Anatolijų Stišką. Tai – išskirtinio, nepakartojamo talento asmenybė. Asmenybė, kuri prieš keliasdešimt metų paliko miesto erzelynę ir apsigyveno nuošaliame kaime, šalia Lyduokių miestelio (Ukmergės r.). Iš karto dera pastebėti, kad tas vietovės nuošalumas nunyko. Tapytojo sodyba tapo gausiai lankoma. Ir ne tik organizuotų grupinių ekskursijų. Ją aplankė ir įžymios asmenybės iš Lietuvos ir užsienio šalių. Šį principinį žingsnį lėmė maestro Anatolijaus prigimtinis balsas arba pašaukimas gyventi ir kurti gamtoje.

Būti veikiamam gamtos (visatos) vibracijų, tiesiogiai išgyventi gamtos sakralumą – jos kuriamąsias galias. Tą žingsnį, ko gero, paskatino ir kaime dar gyvenančiųjų, o taip pat ir į anapilį iškeliavusiųjų dvasia. Ko gero, jautri tapytojo siela pajautė ir čia gyvenusių ir kūrusių liaudies skulptorių-dievdarbių – 19-ojo šimtmečio koplytstulpių meistrų Gabrielio ir Kazimiero Katinų – kvietimą. Gal visa tai yra priežastimi, kodėl tapytojo drobėse

aiškiai regi (jauti) dvasinio ir anapusinio pasaulio sąsajas ir pastangas tomis sąsajomis turtinti mūsų šalių materializme dūstantį pasaulį?

Ne vienoje tapytojo drobėje matome atsikartojančią detalę – degančią žvakę. Šis simbolis daug pasakantis, jo interpretacija gali būti įvairi. Nuo žmonių dvasių, jų sielas įprasminančio vaizdinio iki visa, kas žmogui ir jo bendruomenėje bloga, sunaikinimo ir per tai – pasaulio sudvasinimo. Tose liepsnelėse pajauti dieviškąjį pradą... Žvelgi į žmonių figūras, rankose atsargiai laikantias šiuos šviesuliukus ir, regis, širdis valosi nuo kasdienybės apnašų, ima plakti pakylėtu (pašventintu) ritmu...

Žemę supanti erdvė ir ji pati kupina paslaptingos kuriamosios galios. Kupina šventumo, kuris pagunamas (suvokiamas) tik asmens, praktikuojančio dvasinį gyvenimą, kuris pasinaudoja prigimties (gamtos) jam duota kitokia, gyvenimo rutiniškumą įveikiančia rega.

Prieš mano akis – du paskutiniai fundamentalūs tapytojo kūriniai: „Vox Domini“ (Dievo balsas) ir „Dedikacija“. Pastarasis kūrinys skirtas protėvių atminčiai. Žvelgiu į vieną, žvelgiu į kitą... ir nematau

esminio skirtumo. Man regis, kad „Dedikacija“ – atitrūkusi skeveldra nuo „Vox Domini“. Dar daugiau... Mano vidinis balsas byloja, kad pagrindinė dauguma fundamentaliųjų tapytojo drobių alsuoja „Vox Domini“ dvasia. Atrodo, tapytojas regi pasaulį ir jį vaizduoja būtent per „Vox Domini“ prizmę, kad jo teptuką nuosekliai vedžiojo (ir vedžioja) ta pati „Vox Domini“ dvasia...

Įsijautus į ką tik minėtą paveikslą, kurio kairėje pusėje matome varpus, o dešinėje – žmogiškąsias

būtybes ir atsivėrusią paslaptimis, sakralumu alsuojančią kosminę erdvę... Ir toje erdvėje – žmonių figūros... Gal jų materializuotos sielos?... Gal angelai?... Žvelgiu į juos ir galvoju – ta galinga, įtaigi minia... Kas jie?... Iš kur jie?... Taip jautriai reaguojantys į tragiškus varpų dūžius – Vox Domini! Tai jie – nuo senovės šlovingi žmonijos šviesuoliai.

O paveikslo centras išpildytas taip, tarsi dieviškoji substancija atsiskleidžia ją bylojančia erdve...

„Vilkamirgės“ galerijoje – nauja paroda

VILKAMIRGĖS GALERIJA

Oksana JUDAKOVA

VšĮ „Trys kaimai“ kuratorė

„Vilkamirgės“ galerijoje eksponuojama Elvyros Kairiūkštytės (1950–2006) ir Vaidoto Žuko paroda.

E. Kairiūkštytė buvo nepaprasto ir nelengvo likimo menininkė: ją, tik gimusią, vidury žiemos žmonės surado su prisegtu rašteliu prie Širvintų gimdymo namų. Mergaitė niekada nesužinojo, kas yra jos tėvai, augo sovietiniuose vaikų namuose Vilniaus Žvėryne, po to – Kuršėnuose. Būtent čia, Kuršėnų vaikų namuose, pradėjo bręsti dailininkės talentas, neprisitaikantis charakteris.

Elvyra mokėsi Kauno dailės technikumė, Vilniaus dailės insti-

tute studijavo grafiką. Neišdirbusi privalomų trejų metų pagal paskyrimą, Elvyra ėmė gyventi vien iš kūrybos. Apsikrikštijo Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, jau būdama suaugusi (krikštamatė buvo skulptorė Ksenija Jaroševaitė), ir nuo tada buvo nuolatinė arkikatedros ir kitų sostinės bažnyčių lankytoja. Penkiolika metų Elvyra gyveno uždarą gyvenimą ir dirbo be atvangos, pašėlusiu ritmu – naktimis kūrė, rytais tikrindavo, ar viskas gerai. Ji mirė viena savo dirbtuvėje 2006 m. balandžio 22 d. Po dailininkės mirties dirbtuvėje, į kurią beveik nieko nesikviesdavo į svečius, liko keli tūkstančiai įvairaus formato piešinių,

žodžiu, įspūdis toks, tarsi paveikslas nutapytas teptuku, kurį vedžioja autoriaus sielaujauta, peržengusi neįveikiamą žmogiškąją ribą.

Žiūrėvą ypač jaudina ir „Dedikacijos“ bendroji kompozicija – paslapčių kupinoje visatos erdvėje sklindančios figūros. Panašu, kad velionių (nukankintų) kūnus po mirties supa jiems artimos, anksčiau į dausas iškeliavusios būtybės, įgavusios Šventųjų bruožus. Paveikslas spinduliuoja ne tik anapusiniu pasauliu. Jis kviečia nepamiršti mirusiųjų, šio ir anapusinio pasaulio sąsajų ir tuo žingsniu turtinti savo esatį.

Beje, ir šis (antrasis) paveikslas sustiprina įspūdį, jog Anatolijus iš tiesų apdovanotas išskirtine dvasine rega. Dera pastebėti, kad tapytojo kūryba labai artima lietuvių prigimtiniai kultūrai – gamtojautos kultūrai. Lietuvis siela formavosi ir sklaidėsi veikiamas gamtos, joje slypinčių kuriamųjų galių. Senovės lietuviai puikiai suvokė ir kosmologinį pasaulį.

Ir visai neatsitiktinai tie bruožai atsispindi tapytojo, gyvenančio kaime ir jaučiančio jo giluminę spinduliuotę (pulsą), drobėse.

Kai kam šios drobės gali pasirodyti permelyg mistifikuotos, suartėjusios su religinių ritualų dvasia. To neatmeskime. Bet į tokį klausimą (ar pastebėjimą) galima pažvelgti ir kitaip. Anatolijaus Stiško kūrinija, išreiškianti (teigianti) sakralumą bei dvasinį pakylėtumą, yra apmąstyta ir pagimdyta kaip priešprieša žemiškojo pasaulio kančioms ir skirta tam pačiam žemiškajam pasauliui gydyti.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

tapybos juodu arba spalvotu tušu ant didelių ir mažų popieriaus lakštų...

Šiomet lapkričių Elvyrai būtų sukakę 70 metų.

Kitas parodos autorius yra dailininkas, žurnalistas, kolekcininkas Vaidotas Žukas. Jis yra surengęs pusšimtį autorinių tapybos, keramikos, koliažų parodų Lietuvoje ir užsienyje. Yra rengęs kultūrinės ir religines radijo laidas, parašęs kelias knygas, pastatęs dviejų dalių televizijos filmą „Agrastų vynu“ apie neformalų mastytoją Justiną Mikutį.

2015 m. Molėtų savivaldybė Alantos dvare įkūrė nuolatinę Vaidoto Žuko meno galeriją, kuriai jis padovanojo 180 savo kūrinių. Antrame Alantos dvaro aukšte Vaidoto iniciatyva 2018 m. įkurtas Palaimintojo Teofiliaus Matulionio muziejus, išleistas jo sudarytas dokumentinis fotoalbumas apie vyskupą kankinį T. Matulionį.

„Vilkamirgės“ galerija įsikūrusi Kęstučio a. 2-2, II aukšte. Paroda veiks iki lapkričio 16 d.

Lankymas nemokamas. Projektą iš dalies finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

